

DILAZAD

Ji Rîsala-î Nûr

Rîsala Abortyê

Zanîngeh

Ji Rîsale-î Nûr

***RÎSALA
ABORÎYÊ***

LEM'A NOZDEHAN

(Çirûska Nozdehan)

**Bediûzzaman Seîd Kurdî
(Nursî)**

Wergera Kurdî

Dilazad

2010 / Nisêbîn

Zanîgeh : 4
Rêza Kurdî : 3
e-pirtûk / e-kitap/ e-book : 3
Werger : 1

Mafê weşandinê
ê Dilazad A. Ramazan TURGUT e.

Bi awayê ku çavkanî werê nivîsandin
hûn dikarin bi serbestî jiberbigrin û zêdebikin û
belavbikin...

Berpirsyarê Giştî : Dilazad
Wêneyên Bergan : Dilazad
Sazkirina Bergan : Ridwan Xelîl
Amadekirina Çapê : Ridwan Xelîl
Edîtor : Dilazad
Rûpelsazî : Dilazad
Redaktor : Nûpelda
Pisporê Zanistî : Gulîstan Azad

Çapa Dijîtal
Zanîgeh

Çapa Yekem
Nisêbîn, 2010

Bo na pêwendîye
e-mail : zaningeh.net@gmail.com
tel : 0 505 235 53 24
web : www.zaningeh.net
Hesabê Poste : 6165091

Dilazad ART

Zanîngeha Dîjle qedand.

Le ser çand û hûner û wejeyê dixebitê.

Nivîs û helbest û lêkolînên bi kurdî û bi tirkî di kovarên
cihê de hatine weşandin.

Yekem pirtûka nivîskar bi tirkî bi navê “**Hasretin
Ağtılar Yakılasıdır NÜPELDA’YA AĞIT**” di sala 2001ê de ji
hêla weşanên ‘İnsanca Yaşam’ ve hatibû weşandin.

Dûyemîn pirtûka nivîskar ‘**Destana Evînê**’ bi kurdî di
sala 2010a de ji hêla weşanên ‘Zanîngeh’ ve hatibû weşandin.

Berhemên nivîskar

- 1- Hasretin Ağtılar Yakılasıdır
Nûpelda’ya Ağıt (Bi Tirkî) 2001
- 2- Destana Evînê (Bi Kurdî) 2010
- 3- Taşa Yazı Yazmak (Bi Tirkî) 2010 (*e-pirtûk*)
- 4- Ramanên Azad (Bi Kurdî) 2010 (*e-pirtûk*)
- 5- Rîsala Aborîyê (Wergera Kurdî) 2010 (*e-pirtûk*)

*Ez vê pirtûkê diyari
dayîka*

xwe dikim.

ÇEND GOTÎN

Werger karekî zor zahmet e. Wergera herî bedew jî ti cara cîhê nivîsa xwerû nagirê. Tenê bi watêya ku mirov jê sûd bigrin werger karekî hêja ye.

Ev yekem wergera min a ji Rîsalê-î Nûr e. Heta ji min hat bi awayekî hesan û zelal wergerkir. Dizanim ku ti werger an ti nivîs békemasî û bêxeletî çênabê. Bi armanca ku kesên xwendevan ji Rîsalê-î Nûr sûdbigrê min ev rîsalê wergerandiye zimanê Kurdî.

Birastî zimanê Rîsalê-î Nûr gellekî giran e. Ji ber ku zimanê Osmanî ji Tirkî – Erebî – Farisî – Kurdî pêkhatîye gellekî giran e.

Bi hevîya ku ev xebat a piçûk rê li ber xwendevan a vekê. Xebat ji me, serfirazkirin ji Ellah e.

Ji Rîsale-î Nûr

LEM'A NOZDEHAN

(Çirûska Nozdehan)

Rîsala Aborîyê

(Li ser Aborîye, qanaatê, îsraf û beredayîye ye.)

Bi navê Ellahê Rahman û Rehîm

Bixûn, vexûn, lê belê îsraf nekin. (Suretê Eraf 31)

Ev Ayetî Kerîme, ji aborîye re fermandarîyeke misoger û ji îsrafê re dûrmayîneke eşkere bi awayekî girîng derseke bi hikmet didê. Ev mesele heft nuqteye.

NUQTEYA YEKEMÎN

*Xaliqê Rahîm li hember dayîna nîmetê ku daye mirovan şikir/spasdarîye dixwaze. Îsraf dijî spasdarîye ye, li hember nîmetan henekpêkirineke bi xisare. Abordarî li hember nîmetan danûstandineke rêzdarîye. *Belê abordarî hem spasdarîyeke manewî, hem rêzgirtine li hember rahmeta îlahî ya ku di nîmeta da ye, hem bi awayekî misoger sedema bereketê ye, hem ji bo bedenên parêzeke sedema tendûristîye, hem sedema rûmeteye ku mirovan ji parsektîyeke manewî rizgardikê, hem sedema hiskirina tahma di nav nîmeta de û sedema di xuyakirinêde ev nîmetên ku bêtahm tene dîtîn tahmijandina. Îsraf ji sedema ku dijî ew taybetmendîyen aborîyetê ye encamen îsrafê ê girîng hene.**

NUQTEYA DUYEMÎN

Fâtir-i Hakîm, bedena mirov bi awayê qesreke spehî û mîna bajarekî dipergalêde afirandiyê. Hêza tamijbûnê di dev de dêrîvanek, sinir û rehên di dev de mîna têlên telefon û telgrafê, hêza tamijbûnê û aşikê (mîde) ku di navênda bedenê de pevçûnên balkeş pêktênin, tiştên tên dev bi van damara xeber didê. Ji beden re ji aşik re pêdivî nebê dibêjê ‘*qedexeye*’ tavêjê derve. Carna her çiqas ji bedenê re ti karê vê nebê jî ku bi xisar û tûj bê hemen diavêjê derve, tîfdikê rûka.

Madem hisen tahmê di dev de dergevanekê, aşik di nuqta debarkirina laşde efendî û xwedîyêke. Ew xelata ku bidin xwedîyê wê qesrê an wî bajarî ku sed derece buhayê wê hebê, ji dêrîvan re bi navê baxşîşê pîrr pênc derece mafdibê, zêde çênabê. Ji bo ku dêrîvan bitirnebê, serxweve neçê, ji bo vatîniya xwe jibîrnekê, ji bo şoreşvanên bi baxşîşa zêde nexê nava qesrê.

Li ser vê razê ana emê du parîya farzbikin. Parîyek mîna penîr û hêkê ji madeyên biadan xelateke çil pere, parîye dî ji beklawaya herî baş a bi deh quruşa bê, ev herdû parî berî ku bikevin dev bi navê xwerîne wekhevin, ti cûdahî dinavbera wa de nîne. Piştî ku ji qirikê derbasbûn, adanîkirina bedenê de dîsa wekhevin. Çêdibê ku carna penîre bi çil pereyî çêtir adantirbê. Tenê di nokta hêza tahmkirinê de cûdabûnek nîv deqîqayek heye. Ji bo nîv daqqê ji çil pereyî herê deh quruşa bê çiqas bêwateye û îsrafeke bi xisare berbê bê pîvan.

Ana xelata ku hatiye ji xwedîye qesrê re çil perebê, ger neh car zêde baxşişe bidin dêrîvan ye dêriven serxweveçê. Ye bibêjê 'xwedî ezim'. Kî zede baxşiş û tahmê bidê ye wa bixin hundir, ye bi serhildanê kê, agir derbixê. Yê ji mecburî bibejê 'hawar, berbê bijijk verê, germa min birawestenê, agirêmin bitefênê'.

Abordarî û qanaat, tevgera alîkarîya hikmeta Xwedê'ye. Heza tahmê derîvan hiştiye û li gor vêna bexşiş didê. Îsraf ji ber ku dijî wê hikmetê ye zû şemaqê dixwê, aşik tevlûhevdikê, birçîbûna rastî windadikê. Bi birçîbûneke derewîn ji cûr be cûr xwarinan dertê, dibê sêdema bêhazmê û yekî nexweş dikê.

NUQTEYA SÊYEMÎN

Di nuqta derbasbûyî de, me got ‘hêza tahmê dergevan e’. Belê, ji bo ê di gafletê de û ji bo kesên pêşketina rûhî nekirina û mirovên ji karbendîya spasdarîye dûr mane hêza tahmê dêrîvaneke. Ji bo xatirê tahmxweşîye îsrafkirin û deh qat zêde biha dayîn nepêwist e.

Lê belê, hêza tahmkirinê ya xwedîye spasdarîya rast û xwedîye rastîye û xwedîyê dil mîna ku di pêyva şeşan de hatîye şîrovekirin, hêza tahmê di aşxana rahmeta îlahî de mîna lênerê û mûfetişeke. Biqasî wa hêzên tahmê pîvanok ji bo ku nîmetê îlahî bipîvênin û ji bo ku nasbikin, bi awayekî spasdarîyeke manêwî nûçeye digihijênê beden û aşik. Bi vî awayî hêza tahmê bitenê li laşê maddî nameyzênê. Bi awaya ku li dil, reh û hiş/aqil dimeyzêne ji aşik behtir makam û fermandarîya wê heye. Bi mercên ku îsrafê nekê û tenê vatînîya spasdarîye bênêcîh û cûrên dayînen îlahî hisbikê û bimercê naskirinê û bimeşrûbûnê û bi mercên ku nebê sedema parsektîye, mirov dikarê şopa lezzetê bimeşînê. Û ji bo ku spasdarîya xwe bînen ziman bi hêza tahmê dikarê tiştê lezîz bikarbînen. Li ser vê rastîye bûyerekê keramet-î Xewsîye;

Demekê dibin perverdekirina Hazretî Xewsî Ezzam Şex Geylanî (k.s) kurekî jinek e nazik û pîr hebû. Ew pîrê diçê li hicra kurê xwe dimeyzênê, dibînê ku qetek nanê ziwa û reş li ber kurê wê ye. Ji vê tinebûnê şefqata dayika kurik pêktê. Dilê wê pê dişexitê. Duvre ji bo gazinên xwe bikê diçê bal Hazretî Xews. Dibînê ku mirîşke ke biraştî li ber Hazretî Xews e û dixwê. Ji dilnermîya dibêjê: ‘ya seyda, kurê min ji birçîbûna dimirê, ti li vir mirîşka biraştî dixwe.’ Hazretî Xews ji mirîşkê re dibêjê: *‘qum biiznillah (Bi destûra Ellah rabe serxwe) (Gôtineke Erebiye)’* hestûye wê mirîşka biraştî komdibin û dibê mirîşk ji nav sênîye xwe tavêjê derve. Ev keramet ji kesên ku bawerî biwa tê weke kerameteke Hazretî Xews bi tewatûreke manêwî hatiye rîvayetkirin. Hazretî Xews gotîye: *‘kengî kurê te gihaşte vê derecê, wê demê ew jî berbê mirîşkê biraştî bixwe.’*

Wateya fermana Hazretî Xews eve: *çi wext rihê kurê te li laşê wî, dilê kurê te li nefsa wî, hişê kurê te li aşîkê wî xwedî derkevê û tahma ji bo spasdarîye bixwazê, wê deme kurê te dikarê tiştê xweş û lezîz bixwe.*

NUQTEYA ÇAREMÎN

Hadîsa *ê abordarîye bikê, belaya debarkirinê nakişênê* (Mûsned 1/447) di wateya ‘kesên abordarîye bikê, belaya malbatê ya debarkirinê nakişênê.’ Bi raza vê hadîsa şerîf kesên ku abordarîye bikê, zahmet û zorîya debarkirina malbatî nakişênê.

Belê, delîlên misoger hene ku hejmara va nîne, ku abordarî sedema bereket û bingeha debarkirina xweşe. Bi kurt ez di kesatîya xwe de dibînîm û bi dîtîna heval û kesên ku ji min re alîkarîye dikin de dibînîm û dibêjim;

Bi abordarîye carna ji yekê deh adanî min dît û hevalên mi jî di dîtîn. Hetta neh sal (ana seh sal) berî niha ew serokên ku bi min re koçberkiribun Burdur’e, ji bo ku ez nekevim nav bêdiravî û rezîltî û sefaletê zekata xwe xwestin bi min bidin pêjirandin. Min ji van maldara re digot: ‘a rast perên min hindikin. Lê abordarîya min heye, qanaata min heye. Ez ji ve maldartir im.’ Min ew pêşnîyara wa a ku gelek caran û bi rêz digotin min nepêjirand.

Tiştêkî balkeşe ku, piştî du sala hin ji wan kesên ku zekata xwe teklîfî min dikirin, ji bê aborîye bûne deyndar. Lillahilhamd, piştî wa bi heft sala ew hindik pere bi bereketa abordarîye ji min re bes bû, avrûya min nerijand, ez hewcedarî ti kesî nekirim. Destûra jiyana min ya ku ‘ne hewcedarê mirovan be’ xeranebû.

Belê, *kesên ku abordarîye nekê, berendamê rezîltîye, parsektîya manewî û hêjarîye ye. Di vê demêde, perê ku bingeha îsrafê ye gelekî bihaye. Li hember vêna carna rûmet û namusa yekî bertîl dixwazê. Carna pîrozen olî bertîl dixwazê û duvre perekî nebaş didê. Tê wê watê ku bi xisarek e manewî ya bi sed lîrayî malêkî maddî e bi sed pereyî dikirê.*

Ger mirov abordarîye bikê û pedîvîyen pewist benê cîh, bi raza *Bêguman ê rizq didê, ê xwedî hêz û biqûwet Ellah a.* (Sureta Zariyat 58) *Li ser rûye zemîn tu zîndî nînin ku rizqê wa Ellah nedabê wa.* (Sureta Hûd 6) ye ji devereke ku ne dihesapde rizqê ku jiyana xwe bidomenê yê bibînê. Ji ber ku ev ayet rizq digrin serxwe.

Belê, rizq dudone:

Yek rizqê rastîye ku pê te jiyandin. Ev bi fermana ayetê di bin fermana Xwedê de ye. Kirine mirovan nekevin navê ew rizqê pêwistî ye di her hal de ê dîtin. Ne mecbur e ku ol û namus û rûmet a xwe fida bikê.

Ya duduyan, rizqê mecaziye ku tiştê pêwistî pênebê, ketiye dewsa pêwistîyen rast û bi belaya jihevdiîn bûye wek derman û naye terkkirin. Ev rizq ne dibin fermana Rabbanî de ye. Ji ber vêna bidestxistin bi taybetî di vê demê de gelekî bihaye. Di peşîde rûmeta xwe feda dikê û rezîltîye dipejirênê. Hetta dibê ku pîye mirovên nebaş maçbîke û dikevê parsektîye manewî. Carna pîrozen olî ê ku ronîya jiyana bêdawî feda dikê û wî malê bê bereket û lewitî bidestdixê.

Hem di vê dema mecburîyete de, ji janên kesen birçî û ê hewcedar kesên xwedî wijdan bi wasita mirovatîye xwedî derd dibê. Tahma ew diravên ku di reyên nebaşde têne bidestxistin ger ku mirov xwedî wijdanbê bi êşdikê. Di demeke halo aceb de ji malên gumanî heta ji yekî werê xwe jê dûrbigrê. Ji ber ku *Zarûrêt li gora xwe tê diyarkirin* (Gotinek Erebiye) bi raza ji malê haram ji mecburî yek dikarê bistênin. Ya zedê nikarê bistenin. *Belê kesên hewcedar ji malêki haram heta têr bixwe nikarê bixwê. Dibê ku heta nemirê bixwe.* Hem li ber çavên sed zilamê birçî bi tahmeke xweş nikarê zedê bixwe.

Bûyereke li ser abordariye ku sedema rûmet û gihastinîye nîşandikê: demekê Hatem-î Taî ye bi camertîya xwe namdar, ziyafetekê didê. Piştî ku zedê xelata didê mevanê xwe, derdikevê çolê ku bigerê. Dibînê ku zilamekî pîr ê xîzan dibin barê darikê bi sitirî li milê xwe kiriye. Ew sitirî li laşê wî dirabin û xwînê dikê. Hatem jê re dibêjê:

‘Hatem-î Taî bi xelata ziyafetek e girîng didê. Tu jî here wederê, ji bedela darikê bi sitirî ê bi pênc quruşa, tê pêncsed quruşî bistênê.’

Ew pîre abordar dibêjê: ‘ez va sitirîya bi rûmeta xwe hildigrim, mineta Hatem-î Taî naxim sitûye xwe.’

Duvre ji Hatem-î Taî pirsîne: ‘ji te camertir û xwoşevîst te kî dîtîye?’

Gotiye: ‘di wê çolêde ev pîre abordar ku li rasta vî hatim ji min behtir xoşevîste, ji min behtir bilinde, ji min behtir camer e.’

NUQTEYA PENÇEMÎN

Cenab-i Hak, ji kerema kemala xwe, tahme nîmetê xwe wek kesê maldar didê kesê xîzan û wek didê padîşahêkî didê xîzan û gedaya. Belê ji birçîbûnê û ji abordarîye kesekî xîzan tahma ku ji qetek nanekî ziwa û reş distênê, ji tahma ku padîşahêk yan maldarek ku acizbûn û dilnaçîna beklawayeke gelekî xweş zedetir û bi tahmtire.

Tiştêkî balkeşe ku, kesen beredayî û îsrafkar miroven abordar bi sewîtî navdikin. Haşa! *Abordarî rûmet û comerdarîye.* Kesên îsrafkar û kesên beredayî di xuyakirinêde çiqas merdanêbin jî sêwîtî û bêrûmetî rewşa nava waye. Bûyereke ku vê rastîye dipejirênê heye, dema weşandina vê pirtukokê li Isparta di hicra min de çêdibê. Bi vî awayî:

Dijî destûra jiyana min û qaîdeyen min, şakirdekî min nezîkî dudo û nîv okka hingiv ji bo bi min bidê pejirandin diyarî min bi awayekî zexm li ser min rawest. Her çiqas min qaîda xwe peşkeşkir, ne rawest. Ji mecburî, ji bo ku bi sê hevalên li ba min bidim xwarin û di Meha Şabanê û Remezanê ji vî hingivî seh çil rojî ji bo ku her sê kes bixûn û ji bo kesê ji min re anî ye pê bibê xwedîxêr û ev hevalên min bê şerînayî nemenin min go: ‘rajînê’. Oqqak hingivêmin jî hebû. A rast her sê hevalên min jî kesên abordar û rastbûn. Lê ji bo ku ji hev re pêşkeşkin û ji bo kefa birayê xwe bîne û ji bo nefsa birayê xwe ji nefsa xwe çêtir didîtin bi vî awayî ev xuye xweş abordarî ji bîrdikirin. Di hundire sê şevada dû û nîv oqqa hingiv xilaskirin. Min bi ken got: ‘Ez e seh çil rojî bi hingiv devê we şêrinkim. We seh roj anî sê roja. Noşîcanbê.’ Lê min ew oqqaq hingivê xwe bi abordariye sarfkir. Di meha Şaban û Remezanê de hem min xwar û hem Lillahilhamd ew birayên min dema fîtarê min her yekî kevçîkek dida^{(Haşîye} 1) wa û bune sedema xêreke girîng. *Haşîye 1: Yanî bi kevçîkekî çay ê mezin.*

Çêdibê ku ê ev halê min dîtibê bi qesîstî ez hesibandim. Sê şevê wa hevalên min comerd dîtibin. Lê di nuqtaya rastîde, di bin qesîstîye de rûmete ke bilind û berekete mezin û xêre ke mezin hatibî hilandin. Û dibin wê comerdîtîye û îsrafê de ku devjêneberdabana ye encameke ji qesîstîye xeraptir parsektîye û li destê mirovên dî meyzêne bidê.

NUQTEYA ŞEŞEMÎN

Gelek cûdabûn di navbera qesîstî û abordarîye de heye. Bê çawa dilnizmî cireke pesndayîneye ji zilleta ehlaqê xerab manên cûdaye û ku di xuyakirinê de wekhevin. Bê çawa giranî cireke pesndayîneye ji ehlaqê xerab ê bevilbilind manên cûda ye, di xuyakirinê de wekheve. Bi vî awayî ehlaqeqî bilind ê peyxember û bingeha levhatina hikmeta Îlahî ya di gerdûnede abordarî ti tekilî bi sefîltî û bexîltî û qesîstî û ji pintîtîya ji hirsê tê nakê. Lê bi suret ve tişbihê hev. Bûyereke ku vê rastîye di pejirênê:

Ji Sehabê Abadîleyî Seba ê meşhur Ebdullah kurê Hazretî Umer ku, kure ji xelîfeye Resulullah Faruq û Ezzam Hazretî Umer (r.a.) ê mezin û ê girîng û zanayên Sehabîya ê bijartî ew kesê pîroz di nava bazare de di danûstandinê de ji bo meseleke çil pere, ji bo abordarî û ji bo ewlekarî û rastkirina bingeha bazirganîye pevçûnên dijwar dikir. Sehabeyekî lê dinerî. Dibîne ku kurê Xelîfeye rûye zemîn Hezretî Umer ji bo çil pereyî gengeşîye dikê, vena qesîstî dihesibênê. Di kevê pêy ji bo ku bigihejê encama vî karî.

Di bîne ku, Hezretî Ebdullah kete mala xweyî mibarek. Li devê derî zilamekî xîzan dît. Kêlikê pêre list, jê veqetî û çû. Duvre ji derîye xanîye xwe ê duduyan derket. Xîzanekî dî li wir dî. Li ba wî jî kêlikê list, jê veqetîya û çû.

Ew sehabîye ku ji dûr ve dimeyzand mitalkir. Çû ji wa xîzana pirsî ‘ Mela li ba we rawest. Çi kir?’

Her yekî got: ‘ Zêrek da min.’

Wî sehabîyî got: ‘ Fesûbhanellah! Di nava bazarê de ji bo çil pereyî gengeşîye bikê, duvre li mala xwe du sed quruşî didê da kes pênehisê û bi dilê xwe didê.’ Li ser vêna ponijî. Çû Hezretî Ebdullah kurê Umer dît. Jê re got:

‘ Ya mela, pîrgirêkeke min çareserbike. Te li bazarê halo kir, li mala xwe wulo kiriye.’

Jê re bersiv da: ‘ Halê di bazarê de ji rewşa abordarîye û ji gihaştina aqil û ji bo ewleyîya bingeh û rihê danûstandinê, ji parastina rastîye tê. Ne ji qesîstîye tê. Rewşa di mala min de ji halê şefqata dil û ji gihaştina can tê. Ne ew qesîstîye ne jî ev îsrafê.’

Melaye Ezzam ji bo na vê razê çawa di îsrafê de xêr nîne, di xêrê de jî îsraf nîne gotîye.

Yanî, ‘ Di xêr û danê de –lê belê ji bo kesên hewcedar- îsraf nîne, bi vî awayî di îsrafê de jî ti xêr tûneye.’

NUQTEYA HEFTEMÎN

Îsraf, hêrsê encam didê. Hêrs sê encama didê:

Ya Yekemîn: Bêqinyatbûne. Bêqinyatbûn xwesteka xebat û karkirinê dişkênê. Ji bedela spasîye de mirovan gazinkardike û mirovan teral dike. Malê hindik ê meşrû û ê helal diberdê^(Haşîye 2), malêkî bizahmet û nemeşrû digêrê. Ê di vê rê de rûmeta xwe, belkî namusa xwe fedadikê. *Haşîye 2: Ji bêaborîye kesên xwarinên zêde dibin, kesên çandîniye kêma dibin. Hemû kes çavê xwe li devê derîye dewlête digêrênê. Wê demê hûner û bazirganî û ziraata ku bingeha jiyana civakîye kemdibê. Ew gel jî nabê şareza û xîzantirdibê.*

Encama Hêrsê Ya Duyemin: Bêparmayîn û xisare.

Bê armançmayîn û sersarî mirovan ji hesaniye û ji alîkarîye bêpar dihêlê, hetta ‘**hêrs, sedema xisar û nejehatîbunê ye.**’ Gotina bavûkala tê serê yekî. Bandora hêrs û qinyatê, di cîhana zindîyan da bi destûreke fereh cereyan dike. Bi kurtasî, darê hewcedare rizîq, qinyatê wan ê zikmakî, rizqe wa ji wa re dişenê. Sewal (heywan) bihêrs di nav zor û kemayîyede li pey rizqe xwe diçin. Ev xisara mezin a hêrsê û karê mezin ê qinyatê nişandikê.

Hem tev çêlik û zarê qels bi zimanê halê xwe û bi qinyata xwe şîrê ku qutekî nazik ji devereke ku je hevî nakin diherike. Cenawerên ku bihêrs erîş dikin rizqe ku bidestdixin kêr û lewitîye vê doza me bi awayekî beriqandî dipejirenê. Hem masîye qelew ji rewşa qinyatkarî dibin xwedîye rizqekî baş û rovî û meymûn ku hilebazin ji bo ku li pey rizqe xwe bi hêrs digerin li hember vêna biqasî ku dixwazin bidest naxin û qels û zirav dimenin. Dîsa nîşan dike ku hêrs çiqas sedema zahmete ye û qinyat çiqas sedema rehetîye ye.

Hem gelê Cihû bihêrsê, bifaîze û hîla rizqe xwe bi stuxwarî û rezîltî, bi awayekî nelirê û biqasî ku nemirin dibînin. Kesên ku li çola dijîn yanî bedewî bi rewşa qinyatkarî bi rûmet dijîn û rizq wekî ku tera wa dikê dibînin. Ev jî doza ku em dibejin bi awayekî mîsoger dipejirenê.

Hem gelek zana^(Haşîye 3) û wejevan^(Haşîye 4) bi sedema hêrsa ku hişdarî daye wa ketine rewşa xizanî û gelek ehmeq û kesên bêhêz bi qinyateke zikmakî maldarbûyîn mîsoger ispatdike ku; *rizqe helal li gor acz û xizanîye tê. Ne li gor bihêz û bi jehatîye ye. Çêdibe ku ew rizqê helal dijî hêz û jehatîye ye. Ji ber ku hêz û jehatîya zaroka çiqas zededibê, rizqe wa kêmdibe, ji wa dûrdikeve û destxistin girandibe. ‘Qinyat, gencinîyeke ku xilasnabê’ bi raza vê Hadîse, qinyat gencinîya debarkirineke bedew û rehetîya jiyaneye. Hêrs ji kanîya xisar û sefilitîye ye. Haşîye 3: Ji wezîrê aqildar û meşhur û zana Bûzurg-Mîhr ê şahê dadmend ê Îranîyan Nûşîrewan pirsînê: ‘Çima zana li devê derîye revebîrane û çima revebîr ne li devê derîye zanana? Ma zanîn ji revebertîye ne bilindtîre?’ Bersiva xwe halo da: ‘ji zanîna zana û ji nezaniya revebera ye. Yanî revebîr ji nezaniya xwe bihaye zanîne nizanê ku herê devê derîye zana jê zanîne bigrê. Ji ber zana jî ji zanabuna xwe bihayê mal jî dizanin diçin ber derîye revebîra digerin.’ Bûzurg-Mîhr sedema xizanî û sefalata di nav zana de hêrseke ji encama hişmendîya wa bi awayekî nazik şîrovekirîye. –Husrev-*

Haşîye 4: Buyereke ku vê mijarê dipejirênê. Li Fransa 'ye ji bo ku wejevan xweş parsektîye dikin dîplomaya parsektîye didin wa. –Rûştû-

Encama Seyemîn: Hêrs îhlasê dişkenê, karên axretî birîndardike. Ji ber ku kesekî xwedî teqwa ku hêrsa wî hebê, ji mirova ecibandine dixwazê. Ê ku ji mirovan ecibandinê dixwaze îhlasê tam nabînê. Ev encam pir ewlaye, pir balkeşe.

Bi kurtasî, îsraf, bêqinyatê encam didê. Bêqinyat jî, xwesteka xebatê dişkenê, yekî tavejê teralîye, derîye gazina ji jiyane re divekê û duvre gazina dikê. (Haşîye 5) Hem îhlasê dişkenê, derîye durûtîye divekê. Hem rûmetê dişkenê, reya parsektîye nîşandike. *Haşîye 5: Belê tu bi kujan îsrafkar re bi axivê tê gazina bibihîzê. Her çiqas zengînbin jî yê gazinkarbin. Tu bi kesekî xîzan û qinyatkar re bi axivê tê spasê/şikirdarîye bibihîzê.*

Aborî, qinyate encam dide. 'kesên qinyatkar ezîzdibê, ê hêrskar û çavbirçî zelîldibê' bi raza Hadîse, qinyat rûmetê encam dide. Hem cegerê kar û xebatê didê. Cegera mirov zededikê, mirov dixebitênê. Ji ber ku, emê bê, rojekê xebitî, bi şev bihaye ku bi raza qinyat sitand, ye roja duduyan dîsa bi xebite. Kesên îsrafkar, ji bo ku qinyate nakin roja duduyan naxebitin. Bixebitin jî bêkêf dixebitin.

Hem; qinyata ku ji aborîtîye tê derîye spasîye divekê, derîye gazina digrê. Mirov di jiyana xwe de her dem spaskar dibê. Hem bi sedema qinyatê, hewcedarê mirovan nabê û li pewendîya mirova negerê. Derîye îhlase divebê, derîye durûtîye têgirtin. Xisarên dijwar ê bêhêz û ê îsrafe di çarçoveyê ferehde min dît. Bi vî awayî;

Ez berî ana neh sala hatim bajarekî mibarek. Ji sedema zivîstane min dewlemendîya wî bajarî nedidît. Rahma Xwedê lêbê, miftîye wederê çend cara ji min re got: ‘gelê me xizan e.’ Ev gotin li dilê min xist. Heta pençeş sal jî, dilemin bi va kesa dişewitî. Heşt-neh sal duvre havînê dîsa hatim wî bajarî. Min li bostane wa meyzand. Min go: ‘fesûbhanallah. Zadê wa bistana zedeyî hewceyî ye bajarin. Dibe gelê vî bajarî pir dewlemendbin.’ Şaş mam. Bi biranîneke xweyî rast a ku min naxapînê û a ku dihelê ez têgihijim rastîya ku rebertîye ji min re dike, hişt ku ez bitêgihijim, ji îsraf û bêaborîtîye bereket rabûye, ku li hember ewqas kanîye dewlemendîyê, miftîye ku mirîye di got: ‘gelê me xizane.’ Belê danîna zekat û aborîkirin, di malda, bi tecrûba sedema bereketê ye û îsrafkirin û nedayîna zekatê sedema ku bereket nemînêye. Gelek bûyerên mîna ve na hene.

*Eflatûnê filozofê Îslamê, şexê bijijka, hostaye filozofa, hişmend û namdar Ebû Elî Îbn-î Sîna, tenê di nuqta tenduristîye de; ayeta Bixûn, vexûn, lê belê îsraf nekin. (Suretê Eraf : 31) wuha şirove kiriye. Dibejê; zanîna tenduristîye ez di du rezada berhevdikim. Bedewbûna gotinê di kurtasîyede ye. *Dema te xwar hindik bixwe, div ku te xwar heta çar-penç seata tiştêkî nexwe. Derman di xwarin serfandinedeye. Yanî biqasî ku tu dikarê biserifenê bixwe. Ji nefis û aşik re tiştê herî giran û nebaş xwarin li ser xwarineye.* . (Haşîye 6) *Haşîye 6: Yanî ji bo bedena mirov tiştê herî nebaş heta çar-penç seat derbasnebûyî xwarin li ser xwarinê xwarine û ya ji bo tahmê xweş bi xwarinen cûrbecûr aşik tişikirine.**

Tewafûqake (levhatîyeke) îbretkar û balkeş; sê ecemî, penç-şes kesên nivîskar, li cihe cûda cûda, ji destnivîse cûda cûda, ji hevdû dûr, reyen wa jihev cûda, di rîsala aborîyede, bê hesabandina elîfa her kaxeza ku nivîsîn de elîf, bêdua 51, bidua 53'ya re lihevhatîyek çêbu. Bi vîna re dîroka çapkirina rîsala aborîye li gor dîroka rumî 51 û li gor dîroka erebî 53 levhatinbûn bêguman ne tiştêkî tesadûf e. Nîşana kerameta bereketa aborîye ye. Ev sal hejaye ku bi navê sala aborîye bê binavkirin.

Belê, div keremata aborî bi du sala di Şerê Cihanê
ê Duyemîn de li her rexê birçîbûn, xerabûn û îsraf, mirov û
herkes mecburkirina aborîtîye îspatkir.

*Em Te ji hemû kemasî ya dûr digrin. Ji
perwedekirana Te pêve ti zanîna me nîne. Bêguman Tû
hemû tiştê bi rastî dizanê û Tû hemû tiştî bi hikmet
çêdikê.*

(Sûreta Baqara:32)

Bedûzzaman Seîd Kurdî (Nursî)

Werger
Dilazad ART
dilazadart@gmail.com
10.09.2007
Nisêbîn

*Eflatûnê filozofê Îslamê, şexê bijijka, hostaye filozofa, hişmend
û namdar Ebû Elî Îbn-î Sîna, tenê di nuqta tenduristîye de;
ayeta Bixûn, vexûn, lê belê îsraf nekîn. (Suretê Eraf : 31)
wuha şirove kîriye.*

Dibejê; zanîna tenduristîye ez di du rezada berhevdikîm.

Bedewbûna gotinê di kurtasîyede ye.

Dema te xwar hindik bixwe,

duv ku te xwar heta çar-penç seata tişteki nexwe.

Derman di xwarin serfandinedeye.

Yanî biqasî ku tu dikarê biserifenê bixwe.

Ji nefis û aşîk re tiştê herî giran û nebaş xwarin li ser xwarineye.

